

სტატისტიკურ მონაცემთა გადასინჯვის პოლიტიკა

დოკუმენტი განსაზღვრავს საქართველოს სტატისტიკის ეროვნულ სამსახურში სტატისტიკური ინფორმაციის გადასინჯვის/დაზუსტების პოლიტიკას. მასში აღწერილია გადასინჯვის საჭიროება, მისი გამომწვევი მიზეზები, გადასინჯვის ტიპები და პრინციპები და შესაბამისი ტერმინოლოგია. დოკუმენტი მოიცავს ზოგად სახელმძღვანელო პრინციპებს, რომლებსაც ეფუძნებიან დარგობრივი სამმართველოები ცალკეული სტატისტიკური პროდუქტებისთვის გადასინჯვის პოლიტიკის განსაზღვრისას.

რა არის გადასინჯვა

გადასინჯვა ეწოდება უკვე გამოქვეყნებულ და საზოგადოებისთვის ხელმისაწვდომ სტატისტიკურ მონაცემებში ნებისმიერი სახის ცვლილებას. გადასინჯვა შესაძლებელია ჩატარდეს შემდეგ შემთხვევებში:

- ხელმისაწვდომი ხდება ინფორმაციის ახალი წყარო, დამატებითი მონაცემები (ყოველთვიური, კვარტალური ან წლიური).
- ზუსტდება ზოგიერთი ძველი მონაცემი.
- იცვლება მეთოდოლოგია.
- იცვლება მიმდინარე მონაცემები, მაგალითად, წინასწარი მონაცემების დაზუსტებისას.

როგორც წესი, გადასინჯვა/დაზუსტება ხდება მაშინ, როდესაც საჭიროა ახალი ან/და გაუმჯობესებული ინფორმაციის ასახვა.

რისთვის არის საჭირო გადასინჯვა

მონაცემთა გადასინჯვა საყოველთაოდ მიღებული პრაქტიკაა. მისი მიზანია სტატისტიკურ მონაცემთა ხარისხის მუდმივი გაუმჯობესება. სტატისტიკური ინფორმაციის ხარისხი მოიცავს რამდენიმე კრიტერიუმს, რომელთა შორის ძირითადია სიზუსტე და დროულობა. მომხმარებელთა საჭიროებებთან შესაბამისობის და თანხვედრის უზრუნველსაყოფად ორივე კრიტერიუმში განსაკუთრებული მნიშვნელობისაა. მონაცემთა გადასინჯვის/დაზუსტების საჭიროება გამომდინარეობს საქართველოს სტატისტიკის ეროვნული სამსახურის ვალდებულებიდან, აწარმოოს მაღალი ხარისხის, უახლეს ინფორმაციაზე დაფუძნებული დროული სტატისტიკა.

გადასინჯვის პოლიტიკა ეფუძნება საერთაშორისო სტანდარტებსა და მოთხოვნებს. ევროპული სტატისტიკის პრაქტიკის კოდექსის (European Statistics Code of Practice) მე-6, მე-8, და მე-12 პრინციპები განსაზღვრავს გადასინჯვის პოლიტიკას.

- პრინციპი 6, მაჩვენებელი 6.6 – „ინფორმაცია მეთოდოლოგიებში მნიშვნელოვანი გადასინჯვებისა თუ ცვლილებების შესახებ ცხადდება წინასწარ“.
- პრინციპი 8, მაჩვენებელი 8.6 – „გადასინჯვა ეფუძნება სტანდარტულ, დამკვიდრებულ და გამჭვირვალე პროცედურებს“.
- პრინციპი 12, მაჩვენებელი 12.3 – „სტატისტიკური პროცესების გაუმჯობესების მიზნით რეგულარულად ხდება გადასინჯვის ანალიზი“.

შეცდომის აღმოჩენის, მონაცემთა დაზუსტების, აგრეთვე მეთოდოლოგიური ცვლილებების შემთხვევაში განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია, რომ სტატისტიკის ეროვნულმა სამსახურმა ამის შესახებ დროულად აცნობოს საზოგადოებას და წარუდგინოს დასაბუთებული ახსნა-განმარტება, რათა მომხმარებლები დაარწმუნოს ცვლილებების აუცილებლობაში და მისცეს მათ

საშუალება, რომ ერთმანეთისგან განასხვავონ დაშვებული შეცდომა და არაზუსტი სტატისტიკა. გადასინჯვის პოლიტიკის არსებობა სტატისტიკაში კარგი მმართველობის მნიშვნელოვანი ასპექტია.

შესაძლო გამოწვევი მიზეზები:

- შეფასების გზით მიღებული სტატისტიკური ინფორმაციის დაზუსტება – მიმდინარე/ოპერატიული სტატისტიკის დროული წარმოება მოითხოვს ზოგიერთი მონაცემის (რომელიც არ არის ხელმისაწვდომი გამოქვეყნების თარიღისთვის) შეფასების გზით გაანგარიშებას. ვინაიდან შეფასებითი მონაცემები, როგორც წესი, ზუსტად არ ემთხვევა მოგვიანებით მოწოდებულ დაზუსტებულ ინფორმაციას, საჭირო ხდება წინაწარი სტატისტიკის გადასინჯვა და ახალი მონაცემების საფუძველზე მათი დაზუსტება.
- ნაკლები სიხშირის მონაცემების საფუძველზე, რომელიც მოგვიანებით ხდება ცნობილი, მეტი სიხშირის მონაცემთა დაზუსტება, ე.წ. ბენჩმარკინგი (მაგალითად, წლიური მონაცემების საფუძველზე კვარტალური მონაცემების დაზუსტება).
- კლასიფიკატორებში შეტანილი ცვლილებები გადასინჯვის კიდევ ერთი, თუმცა უფრო იშვიათი, მიზეზია. ცვლილებები კლასიფიკატორში იწვევს ზოგიერთი ერთეულის ხელახალ განსაზღვრას, რის შედეგადაც ძველი და ახალი ერთეულები ერთმანეთისგან განსხვავდება და შეიძლება შედარებადიც არ იყოს.
- კონცეპტუალური და მეთოდოლოგიური ცვლილებები (მაგალითად, ცვლილებები ცნებებში, განსაზღვრებებში, კლასიფიკატორებში და სხვ.), რომელიც იწვევს გადასინჯვის აუცილებლობას.
- საბაზო წლის ცვლილება, რომელიც შეწონვის ახალ სისტემასთან და შეფასების ახალ დიაპაზონთან ერთად ცვლის დროით მწკრივებს.
- ცვლილება მონაცემთა წყაროებში – ხელმისაწვდომი ხდება მონაცემების ახალი წყარო, რომელიც უფრო მეტად მიესადაგება არსებულ ცნებებს, შესაძლებელი ხდება კვლევის ჩანაცვლება ადმინისტრაციული მონაცემებით, ახალი აღწერის შედეგებით და ა.შ.
- რესპონდენტების/ადმინისტრაციული წყაროების მიერ მონაცემების დაზუსტება – ცვლილება მონაცემებში შესაძლოა გამოწვეული იყოს რესპონდენტების/ადმინისტრაციული წყაროების მიერ მონაცემების დაზუსტებით.
- შეცდომების კორექტირება – უკვე გამოქვეყნებულ მონაცემებში გაანგარიშების პროცესში დაშვებული შეცდომების გასწორება.

გეგმური და არაგეგმური გადასინჯვა

გეგმური გადასინჯვა

გეგმური გადასინჯვა მოიცავს რეგულარულ და ძირეულ გადასინჯვებს:

- რეგულარული გადასინჯვა ეწოდება ცვლილებებს გამოქვეყნებულ მონაცემებში, რომლებიც უკავშირდება მონაცემთა წარმოების სტანდარტულ პროცესს (მაგალითად, როდესაც შეფასებით მიღებული მონაცემები ჩანაცვლდება რესპონდენტების მიერ მოწოდებული ფაქტობრივი მონაცემებით ან გამოქვეყნებული მონაცემები წინასწარია, მონაცემთა შემდგომ გამოქვეყნებამდე ისინი გადასინჯება და განახლდება დადგენილ ვადებში).
- ძირეული გადასინჯვა ეწოდება ცვლილებებს გამოქვეყნებულ მონაცემებში, რომელიც არსებითია და გამოწვეულია ერთ-ერთი შემდეგი მიზეზით:
  - ხელმისაწვდომი გახდა ხანგრძლივი პერიოდის სტრუქტურული მონაცემები (როგორც წესი, ეს ვადა განისაზღვრება 5-10 წლით), როგორცაა მონაცემები

მიღებული აღწერებიდან, სამუშაო ძალაზე გაწეული დანახარჯების კვლევიდან და ა.შ.

- შეიცვალა საბაზო წელი ინდექსებისთვის, რაც უმეტესწილად 5 წელიწადში ერთხელ ხდება.
- მოხდა ცვლილებები მეთოდოლოგიაში (ცნებებში, განსაზღვრებებში და/ან კლასიფიკატორებში), როგორცაა ახალი კლასიფიკატორის შემოღება, ცვლილებები საერთაშორისო სტატისტიკურ სტანდარტებში და ა.შ.
- მოხდა ცვლილებები საკანონმდებლო და ნორმატიულ აქტებში და/ან ძალაში შევიდა ახალი კანონი.
- გამოვლინდა მნიშვნელოვანი შეცდომები.

ჩვეულებრივ, ძირეული ცვლილებები გამოიყენება მეთოდოლოგიური ცვლილებების დროს. ეს პრაქტიკა საშუალებას იძლევა, თავიდან იქნას აცილებული მონაცემთა ხშირი გადასინჯვა. აქედან გამომდინარე, ძირეული გადასინჯვები განპირობებულია არა ერთი რომელიმე მიზეზით, არამედ მათი კომბინაციით.

არაგეგმური გადასინჯვა

არაგეგმური გადასინჯვები წინასწარ არ ცხადდება, რადგან ისინი გამოწვეულია გაუთვალისწინებელი შემთხვევებით, როგორცაა შეცდომები ან რაიმე დამატებით გამოვლენილი გარემოებები.

გადასინჯვის პოლიტიკის პრინციპები

- საქსტატი პასუხისმგებლობით ეკიდება გადასინჯვის საკითხს და ხელმძღვანელობს პოლიტიკის წინამდებარე დოკუმენტით, რომელიც თავის მხრივ ეფუძნება ევროპული სტატისტიკის პრაქტიკის კოდექსის და ევროპის სტატისტიკური სისტემის სახელმძღვანელო პრინციპებს.
- გადასინჯვის პოლიტიკის დოკუმენტი ქვეყნდება და ხელმისაწვდომია მომხმარებლებისთვის საქსტატის ვებ გვერდზე.
- გეგმური გადასინჯვების კალენდარი წინასწარ დგინდება და ხელმისაწვდომია საქსტატის ვებ გვერდზე. ამასთანავე, მონაცემთა გეგმური გადასინჯვები განისაზღვრება სტატისტიკურ სამუშაოთა პროგრამით.
- მომხმარებლები დროულად უნდა იყვნენ ინფორმირებული უკვე გამოქვეყნებულ მონაცემებში აღმოჩენილი შეცდომების/უზუსტობების შესახებ, რომლებიც, თავის მხრივ, განაპირობებენ მონაცემთა არაგეგმურ გადასინჯვას. გადასინჯვის შედეგები უნდა გამოქვეყნდეს დროულად, ღია და გამჭვირვალე ფორმით. ასევე უნდა განიმარტოს არაგეგმური გადასინჯვის მიზეზები.
- როგორც გეგმური, ისე არაგეგმური გადასინჯვის შედეგები უნდა გამოქვეყნდეს შესაბამისი დოკუმენტაციის თანხლებით.
- საქსტატი წინასწარ აცნობებს მომხმარებლებს მნიშვნელოვანი მეთოდოლოგიური ცვლილებების შესახებ ახალი მეთოდოლოგიის საფუძველზე გაანგარიშებული სტატისტიკური მონაცემების გამოქვეყნებამდე.
- საქსტატი, საერთაშორისო სტანდარტების საფუძველზე, რეგულარულად აწარმოებს გადასინჯვის შედეგების ანალიზს და ამზადებს შესაბამის დოკუმენტს.
- საქსტატი პერიოდულად იკვლევს მომხმარებელთა აზრს გადასინჯვის პრაქტიკისადმი მათი დამოკიდებულების გამოსავლენად.

გადასინჯვის ვადები

წინასწარი მონაცემების გადასინჯვა/დაზუსტება, აგრეთვე ძირეული ცვლილებები ხდება გადასინჯვის კალენდრის შესაბამისად.

განსაკუთრებულ შემთხვევაში, თუ გამოვლინდა მნიშვნელოვანი შეცდომა, რომელიც არღვევს მონაცემთა შესაბამისობას, გადასინჯვა/დაზუსტება ხდება დაუყოვნებლივ.